

четири удара, единъ отъ другъ по силенъ и по жестокъ, повдигналь цѣла сѣверна и часть отъ южна Италия противъ Римъ и туриль послѣдния въ най опасно положение.

По такъвъ начинъ войната била почната отъ Картагенъ и три години водена отъ него, въ лицето на Аннибала, по най рѣшителенъ *настъпательнъ* начинъ, въ самата Италия, въ самото срѣдоточие на владѣннията на Римъ, даже твърдѣ близо до него. А Римъ, толкова войнственъ, гордъ и грозенъ до тогава, атакуванъ рѣшително, отъ тѣзи страна, отъ която съвсѣмъ не очаквалъ това, веднага билъ отхвърленъ на чуждата до тогава за него почва на собствената си *отбрана*. Но падналь въ едно необяснимо заслѣпление, твърдѣ много гордъ отъ по напрѣшнитѣ си военни успѣхи, доста много навикналь не да се отбранява, а да напада другитѣ, и не разбирайки още, какъвъ челоуѣкъ и полководецъ билъ Аннибалъ, показаль не мждрость, а безразсждность и даже безумие, като избралъ, намѣсто *чиста пасивна отбрана* — *настъпательна* и като избираль за изпълнението ѳ, единъ отъ другъ, по неспособни полководци — груби погрѣшки, които не правяли честь на войнственно-мждрия до тогава Римъ. Но това му послужило за полза и за добра военно-практическа школа — и четиритѣ жестоки удара, които му били нанесени, събудили го отъ снѣя, снели отъ него завѣсата на заслѣплението и го научили на новъ, до тогава неизвѣстенъ нему и неупотрѣбяванъ отъ него начинъ за водението на войната — най напрѣдъ *чиста-отбранителна*, а послѣ постепенно все по вече и по вече *настъпательно-отбранителна*, първата мисль за която далъ и първитѣ основи на която туриль диктатора Фабий. И отъ тогава успѣха въ войната веднага поч-

наль да клони на страната на Римъ противъ Картагенъ, толкозъ по вече, че послѣдния, отъ своя страна, взель да дѣйствува постепенно все по вече и по вече, не само безразсждно, но и недостойно. Намѣсто, въ рѣшителната си война съ Римъ въ Италия, съ всички сили, срѣдства и способности да поддржи великия си полководецъ Аннибала, комуто вече длъжалъ толкозъ голѣмитѣ първоначални успѣхи, Картагенъ, винаги въ всичко търговски и алченъ за пари, въ които признавалъ главната сила, обърналь всичкото си внимание не на Италия, Римъ и Аннибала, а на Испания, отъ кждѣто тѣчала въ него златна рѣка, но не като на главно основание за военнитѣ дѣйствия противъ Римъ въ Италия, а само съ ниски, своекористни цѣли подобно на всичкитѣ си по напрѣшни завоевания — обогатяване съ естественитѣ богатства на завоеванитѣ страни и съ търговията.

По такъвъ начинъ, въ едно и сждцо време, военната политика на Римъ и на Картагенъ взела съвсѣмъ противуположни посоки, отъ страна на Римъ — право и неуклонно къмъ главната цѣль за съсипванието на Картагенъ, най напрѣдъ съ истикванието на Аннибала отъ Италия, а на картагенцитѣ отъ Сицилия, Сардиния и прѣимущественно отъ Испания, а отъ страна на Картагенъ — къмъ второстепенната и лѣжовна цѣль за завоеванието и закрѣпяванието си въ Испания, което не било стрѣмление къмъ главната цѣль на войната, а отклонение отъ нея. Но и въ тѣзи противуположни посоки отъ двѣтѣ страни, каква голѣма разлика има въ характера на дѣйстви-ята: необикновенна енергия, постоянство, твърдость, рѣшителность, мждрость и искусство отъ страна на Римъ — и, напротивъ, сждцо толкова необикновенна лѣнность, непостоян-